

JADRANKA

VSPORED:

1. **Vzgajajmo gospodinje.** — M. Ribnikarjeva.
2. **Mandlje cvelejo.** — M. Gregoričeva.
3. **Mi znamo sudbu** — Aleksa Santič.
4. **O slovan, naselbinah širom Evrope.** — M. Stepančičeva.
5. **Vzgojitelj.** — Češki spisal S. Č. Prevela Olga.
6. **Koralčki.** — Gracijanova.
7. **Ne kvarimo jezika!** — M. Stp.
8. **Tožba** — Kraševka.
9. **Mož in — ženstvo.** — S. G.
10. **O dobri vzgoji.** — Vzgojiteljica.
11. **Drobtine.**

CENA 80 STOTINK

LETO I. — ŠTEV. 2.

Glasilo zavednega ženstva

SVEČAN 1921

JADRANKA

LETO I. — ŠTEV. 2.

Glasiło zavednega ženstva

SVEČAN 1921

M. RIBNIKARJEVA:

VZGAJAJMO GOSPODINJE!

Čudna so človeška pota v življenju in nekaj presenetljivega je, da imajo čestokrat dobre, pridne in skrbne matere ter vzorne gospodinje take hčere, ki jim niso v tem oziru prav nič slične. Čudno pa je to samo na prvi pogled. Ženski, ki je tako izurjena v vseh domačih in gospodinskih poslih ter je vedno in povsod urna in ročna, taki ženski je naravnost muka gledati okorne, še neizvežbane roke hčere, ki seveda še ne more tekrovati z materjo. »Namesto, da bi toliko pripovedovala in kazala, rajše opravim delo sama, da bo vsaj dobro in hitro izvršeno«, pravi navadno taka mati ali gospodinja. Pozablja pa pri tem, da s temi nazori in načeli ne bo nikdar vzgojila ne dobrih služkinj, ne dobrih gospodinj ter bo povzročila svojim hčerkam neodpušljivo ter nikdar povračljivo škodo. Nepotrpežljiva mati pač pozablja na lastno mladost, ko si je morda s težavo in počasi pridobivala temeljna vodila v gospodinskih poslih ter je delala prve poizkuse v kuhinji. Tudi ona je potrebovala pojasnil, ljubeznivega poduka ter dobrohotne prizanesljivosti. Če pa se spomni tega, tedaj se morda tolaži z mislijo: O, saj je še časa dovolj; naj uživa otrok zlato prostost, ko postane dekle nevesta, pa jo pošteno vprežem, vse jej pokazem, vse se bo morala učiti, vse delati!

Toda, zmotila se je. Hčerka odraste, ne da bi bila kdaj sama kuhala, šivala, pospravljala, delala na vrtu. Morda se posveti kakemu poslicu, hodi za določenih par ur v urad ali ka-

morkoli, potem pa hoče biti svobodna, samo svoja: »Jaz sem uradnica, učiteljica, šivilja, služim si sama svoj kruh in to je dovolj, za drugo se ne brigam!« Mati pa skrbno gospodinja, kuha, šiva, pospravlja, pere in lika, da ima gospodična hčerka vse lepo v redu. In končno je hčerka nevesta, ki pa ne zna drugega kot pisati ogromne številke, seštevati in odštevati, preračunjevati obresti in drugo kar spada v to ali ono stroko. Pri vsej učenosti pa reva ne ve, kako pripraviti juho, kako pripraviti večerjo; ne zna si ne zlikati perila in vobče nima pojma o dolžnosti gospodinje. Počasi spoznava mati, da dobrota pač ni vedno na mestu ter da ni prav ravnala pred leti, ko je podila svojo malo hčerko iz kuhinje, češ: »Idi mi izpod nog, samo v napotje si mi, pokvariš mi jedi« itd. Sedaj šele uvideva, da bi jo bila lahko izučila v gospodinjico, ki bi imela potem vedno veselje in razum za delo v hiši...

Ko se oziram na okrog po nekaterih starejših in mlajših znankah, ki se jim šibi hrbet pod težo gospodinskih poslov, mi prihaja nehote na usta klic: »Matere, vpeljite že zgodaj svoje hčerke v gospodinske posle! Pustite hčerkam naj delajo vse v hiši! To je zdravo za njih telo ter za njih poznejše življenje neizmerne koristi! Gorje gospodinja, ki je navezana izključno le na posle! Sramota za hišo, kjer odloča in gospodinja dekla ali kuharica. V taki hiši ni nikdar reda in sreče, nikdar dovolj dohodkov!« —

M. GREGORIČEVA:

MANDLJE CVETEJO.

Mandlje cvetó po njivah in vrtovih, da se v radosti zažaré in všečnostjo napojé še tako skrboglede oči, da zasanja kraj njih človeška duša v nemem občudovanju. Liki mirtin šopek v mehki nevestini dlani — ves navdih njen skrivnostnobajne blaženosti in sladkosti nad — se dvigajo mandlje ponosno s snežnobelo havbo sred poljan kot blage zna-

nilke poslavljajoče zime, kot radostne budilke poganjajoče vigredi. Skozi njihove cvetoče mladike pihlja lahnokrill zefir, preko baržunastih lističev švigajo solčni prameni in okoli njihovih debel vzrasle bilke privzdigujejo podjetno svoja nitkasta stebelca. Semintja, po vijugah in razoranem strnišču, naokrog in mimo njih, se podi razigrana otročad, šepajo

zamišljeni starčki, stopa sanjajoča mladina! Vse, vse, vse tako rado zajde med polja, ko cvétejo mandlje.

Mirjanka stopica niz brdo šetajočim korakom. Zdajpazdaj obstane, pogleduje predse na obhojeno pot, da se ne izpodtakne ob prastari koreniki ali da posluhne ubrano popevko, ki jej prijeka izza potočka; včasih se zazre z nepremično zenico tja v dalj, kakor da hoče bolje opaziti, kako se bode potuknila v morje škrlatasta obla. Skromen gozdič jo obdaja ob levi, gozdič s skritimi izvirkami, ki se stekajo sporazumljeno vsi v eno smer. Tamkaj v desno pa se raztezajo vinogradi, vsled ledene zime še vsi sestradani in otrpnjeni. Zato pa so cvetoče mandlje tem čarobnejše, zategadelj so le one edine, ki liki praznične svátinje vabljaajo očividca v obližje. Mirjanka zahaja tako rada med nje!

Trenutki med njimi so jej tako sijajni in svečanostni, mirijo in blažijo jej srce, ko da kane nanj sveža kapljica cvetnega balzama, balzama, ki bi jej krepilno vplival na dušo, vso onemoglo zbog prehudega razočaranja...

Žarko je briantiralo morje ob solnčnem zatonu, svečana tišina je oblegala krajino. Po skromno se dvigajoči gozdni strmini navzgor, je prihajal Vid. Mirjanka se je zdrznila in rudečico bi si bila hotela izbrisati raz obraza, da bi ne izdala srčne zadovoljnosti... srce bi si bila hotela s sunkom utihniti, da bi bila laglje zatajila toplo nestrpnost. —

— Dober večer, gospodična Mirjanka! —

— Dobro došel, gospod doktor!

— Ste li pa zadovoljni, da sem prišel? —

Jedva je zadržala izdih presreče, mahoma je obtičala sredi vinograda in v zadregi prešla za cvetočo mandljino vejo, pa pol boječe, pol sramežljivo, kakor pred izpovednikom, izgovorila komajslušno:

— Oh, kako ne? —

Mandljina veja je zaprasketala, se zlomila, bel šopek se je vsul raz nje. Vid pa se je sklonil k tlom in šepnil: To si vzamem za spomin! —

Zažarele so Mirjanki oči, ko je to izustil, zatrepetalo ji je srce ob pomisleku, da si jemlje, cvetje v spomin na njun prvi sestanek, na njeno mlado ljubezen. Ali! Ko da jej ne privošči tega užitka, jej Vid doda tihoma: Za spomin na čas, ko mandlje cvétejo! —

— Ko mandlje cvétejo, je šepnila za njim v raztresenosti ter vzdihnila. Toda Vid je bil dušeslovec in umel njen vzdihljaj ter pristavil:

Kako ste občutljivi, gospodična, moje besede so vas ranile! —

Niso, bi bila lahko odvrnila, ali njej je bilo zoperno vsako pretvarjanje in raje je dostavila:

Da! Vendar vas ne grajam radi tega! Iskrenost mi je ljubša nego laž!

— Tedaj pa vedite, da ne jemljem tega cvetja le v spomin na sezono cvetočih mandelj, ampak pravzaprav na to tiho uro, ko sva midva med njimi, na ta zal trenutek, ko ste me privabili semkaj!

— Ko sem vas privabila semkaj — je tipko toda komaj slišno zašepetala. Saj res! Ona ga je ob nedavnem srečanju povabila in ne on, kakor bi se spodobilo.

Lahna rudečica ji je nagloma poplavela vse obličje; še le v tem hipu se je zavedla, kaj je storila. In v eni sami minuti so jej možgani delovali bolj, nego drugače kedaj v celi dolgi uri. Vse ji je v tem trenutku stopilo pred oči. Njena zaljubljenost do Vida, njeno prijateljsko dopisovanje, njegova zmernost in resnost, ki sta še jačje razvnemali njeno neodoljivo čuvstvovanje, čuvstvovanje, ki je mislila ukrotiti, ki je upala udušiti s tem da vsaj enkrat izpregovori ž njim na samem. O čem? Ah, o tem ni niti preudarjala. Pomek naj bi se razvijal o čemurkoli: o politiki, o narodnostnem vprašanju, o književnosti, o higijeni ali raznih drugih družabnih problemih. Ko je bila izrekla pred dobrim tednom onih par besed, vsled katerih stoji sedaj on pred njo, ni bila presojala o čem neki bodeta razmotrivala. Nekega dne se je rano, kmalu po solnčnem vzhodu šetala med mandljami. In ko je tako stopicala med vrvenjem skritega potoka, med šelestenjem drevesnih mladik in motrila višnjeve oblačke, ki so se podili nad njo, ko mlada jagnjeta, je sedla tjakaj med, z mlado travo zarasle brežuljke in samo ena želja ji je polnila dušo: Ko bi bil tudi Vid sedaj tukaj! Toda ona je bila nestrpnost, nagle in vroče nravi v vsem svojem početju: kar je enkrat vzkliklo v njeni notranjosti, se je nemudoma razplodilo v izraz in dejanje. In želja biti z Vidom sama sredi gozdne tišine ter uživati za par trenutkov vso romantiko prirode skupno ž njim, jo je tako prevzela, da jo je vso osvojila vse do istega hipa — ko ga je par ur kasneje srečala tam doli sredi živahnega mesta ter mu na vprašanje — kako se počuti v svoji vasi — pripomnila smejaše: »Ostavite včasih ta mestni hrup in prišetajte v naš skrivnostni log! Po-

božnost se vam bo vcepila v dušo, ko da ste v cerkvi!« — In prispel je, toda odzval se je bržkone le zategadelj, ker ga je bila ona — ženska — prva povabila na ta sestanek; tako je mislila zdajci in zarudela je še bolj iz pristne sramežljivosti.

Vid pa je bil psiholog in uganil njen dušni položaj ter pol resno vprašal:

— Me-li res ljubite, Mirjanka? —

Od presreče je stopila naprej in bila, ko v omotici. Prišlo ji je to vprašanje nenadejano, toda trenutek, ko ga je začula, je bil presrečen, preveličasten, da bi odgovorila kaj drugega, nego kar ji je narekovalo srce:

— Neizrečno, kolikor breznadno, gospod doktor! —

— Torej ne upate v mojo ljubezen? —

— Ne, ne! Ne upam! —

— In zakaj neki ne, zakaj? —

— Oh, toliko zalih deklet ima naše mesto, zalih in imovitih, ki komaj čakajo na takele, kakoršni ste vi, z ugledom in s karijero! —

— Mogoče! In prav zato ne maram nobene in pravzato bi nobene ne vzela. Premogočno je pač v meni prepričanje, da se mi dobrokajo res le radi karijere! —

Hotela ga je zavriniti, da vse niso take, da vsaj ona ni izmed onih, da njeno nagnenje je čisto in nesebično, da bi ga ljubila, če bi bil tudi navaden pisar, če bi tudi bil hromec ali slepec. Toda premagovala se je, da bi si krivo ne tolmačil njene izjave. Ne, ni marala ponujati svoje duše na prodaj. In ni ga motila, ko je nadaljeval.

Nadaljevanje.

ALEKSA SANTIČ:

MI ZNAMO SUDBU . . .

Mi znamo sudbu i sve što nas čeka,
No strah nam neće zalediti grudi!
Volovi jaram trpe, a ne ljudi,
Bog je slobodu dao za čoveka.

Snaga je naša planinska rijeka,
Nju neće nigda ustaviti niko.
Narod je ovaj umirati sviko,
U svojoj smrti nadje lijeka.

Mi put svoj znamo, put Bogočovjeka,
I silni kao planinska rijeka,
Svi ćemo poći preko oštra kama!

Sve tako dalje, tamo do Golgote,
I kad nam muške uzmete živote
Grobovi naši boriće se s vama!

M. STEPANČIČEVA:

O SLOVANSKIH NASELBINAH ŠIROM EVROPE.

Vojna, ta nesrečna krivična vojna, ki je donesla neštetim deželam le bridkost, le gorje, dočim je oblagodarila neke države z neopravičenim blagostanjem in zemljiščno imovino, ta nenadejana, ta strahovito nenasitna, pohlepna vojna, je ravno nas Slovane določila, da ji daprinesemo ob vznožje največ žrtev, bodisi na ljudskem, bodisi premoženjsko-posestnem imetju! — Če smuknemo z duhom v dobo naših pradedov in raztelesujemo vse njene mogočno-vplivne dogodiljaje, tedaj se nam ne dozdeva nič nedoslednega, nič novopojavljivega, ako nas prevzame trenutno nagajiva domišljija, da utegne i v bodočnosti pognati morda kak nov narod — kar bi sicer bilo vsled dandanašnjega pro-

svetnega napredka nekaj neverjetnega — nov narodič iz onih skupin raztresenih Slovanov, živečih in plodečih se po svetu med drugo-plemenskim ljudstvom, daleč od svoje očetnjave. Naj mimogrede le opozorim na preteklost, nekaterih n. pr. Bolgarov, Rumunov in Albancev! Ali ne namiguje zgodovina na nedvomljivo dejstvo, da so to le brstiči, ki so se razpópili iz mešanice slovanske in romanske krvi? Da! To so stari rodovi, pamtivečno stari, ko stari vek, ko so Rimljani mečevali in podjarmljevali ne samo bližnjo razkošno bogato Evropo, marveč celo oddaljene Jutrove dežele. No, in po dokončanem bojevanju so množice telesnoutuženih in duševnozdelanih vojščakov ter neodvisnih voj-

nih ubežnikov, ostale tam doli na tuji zemlji ter se razplodile s slovanskimi vdovami in slovanskimi dekleti. In tam, kjer je njihovo naselbino prevladovala večina žensk, tam je zagospodaril in ostal slovanski jezik, n. pr. na Bolgarskem, dočim se je drugod ob ženski manjšini udomačil govor tujih vojščakov, tako n. pr. v Rumuniji in v Albaniji.

To mi prihaja v spomin ob pomisleku na množico Slovanov, ki so jo vojne razmere pomešale med Germani, Francozi in Italijani, in ki se bo brez pomišljanja in izpraševanja vesti prilagodila jeziku in šegam dotične pokrajine, na škodo Slovanstvu. Omenila sem to le mimogrede v pojasnjevanje, kakšne orjaške izpremembe povzročajo vojne razmere. Zamislimo se n. pr. v prastaro dobo! Takrat je bila takorekoč vsa Evropa razen tankega pasu na zapadu, poplavljen s Slovani, z našimi pradedi! A dandanes? Kam so izginili? Izumrli? Da, izumrli, toda le napol izumrli in preminuli, kajti še dandanes se mi, njihovi daljni potomci lahko ponašamo s slovanskimi priimki in z raznovrstnimi drugimi znaki, ki spominjajo, kako so tam gori in tu doli, v desno in levo, bili naseljeni le Slovani!

Premineuli in izginili so Slovani v požrešnem žrelu tujinstva in tujine, dasi so bili v gosti množini raztreseni po Galiji, Daciji, Iliriji, Germaniji, Traciji, Moesiji in sedanji severni Italiji.

V sedanji Germaniji so prebivali ob dolnjih pokrajinah reke Men, ob katerem sta se razprostirala Melibok (mala bukev) in Boken. Imenovali so se Svavi ali Slavi, torej z glasnikovo zameno, kakor jo mi uporabljamo v izrazu svoboda in sloboda. Drugi so se naselili onstran Labe ter se zvali Polabski Svavi. Slovansko pleme, ki je bilo naseljeno na sedanjem Moravskem, pa si je nadevalo ime Keruski, a svojo zemljo so nazivali Svavijo, kajti ta je obsegala vso prostranost sedanje severovzhodne Germanije. Mnogoštevilne naselbine so bile na sedanjem Meklenburškem in Brandenburškem, za kar priča mesto Branibor. Najgostejše so bili naseljeni po horkynski pokrajini. (Horkynia znači gorat svet; horak ni drugega ko hribovec). V horkynski hosti, je bila naselbina Bujemum, ki so jo Rimljani prekrstili v Boihoemum. Nekdanja naselitev Slovanov je segala vse do sedanje Belgije. Svavi so bili zelo gosto naseljeni zlasti med rekama Glano in Vislo. Pri tem naj imenujem mesto Stara Glena. Toda praslavske dežele so bile tudi okoli reke Odre.

Vsem rodovom v Svaviji je kraljeval Arijo-
vić, vladar njihovega rodu. Poznejši svavski rodovi so se nazivali tudi Sveve, Svive in Svabe in tako so tudi Svavsko morje po zvezi z Alemeni začeli nazivljati Svabsko more. Ime so si izpreminjali iz navade, ker so slišali, da jih tujci tako imenujejo. One Svave, ki so bili naseljeni med Svevskim morjem in severnim delom Horkynskega lesa doli do sedanjega Češkega, so Rimljani imenovali Vandale. Vobče pa so se slovanska plemena vse Svavije ali Slavije ločila s sledečimi naslovi: Moravani, Kvadi, Hermunduri, Bulani, Taurisci, Norici, Durinci, Rugi, Turugi (v sedanjem Thuringen) in Rakosi.

Moravane so bili prekrstili Rimljani v Markomane. Moravani so bili naseljeni ob reki Moravi. (Mor = trata.) Njihov vladar je bil Rastislav in pozneje Svetopolk. Rimljani so mu pravili markomanski kralj.

Rakosi so prebivali po sedanjem Avstrijskem. Nedaleč od teh so prebivali Kvadi, ki so si sami pravili tudi Geti ali Goti in to iz udanosti do svojega vladike Get.

Turunško kraljestvo je trajalo do l. 528. po Kr., dokler so je razgnali, oziroma osvojili Saksonci.

Rugi ali Ruzi so bili oni Slovani ali Svavi, ki so bili naseljeni ob Baltiškem morju. In sedanji otok Rugen so oni krstili z imenom Rujana.

Rugi so se zvali tudi Rutene a njihov kralj Odoaker je bil pravzaprav Otokar, kar je izšlo iz besed otec, otčik, otče, očak.

Del moravskoslovanske države, ki se je razprostirala med Baltiškim in Sredozemskim morjem, se je zval Tracija, v kateri so se ženske združile z romanskimi vojščaki v nov narod: Rumune.

Med Svave v Slaviji in sosedne neobljudene gozdne in pogorske pokrajine, doli do sedanje sev. Italije, se je pomešalo še drugo slovansko pleme, ki je prispelo l. 444. pred Kristusom iz Male Azije in je bilo njega prvotno ime Ivaniti. Grki so mimopotujoče Ivanite imenovali Henete ali Henede, dočim so jim Rimljani pravili Veneti ali Vinidi. Po večini in najrajše pa se je to pleme naselilo vzdolž vsega obrežja Jadranskega morja. Ti Ivaniti — oziroma Heneti ali Veneti — so ostali v neprestanem spoju z onimi svojimi rojaki, ki so se naselili severno od njih, po zgornji Svaviji, in sicer potom kupčevanja z jantar-

jem, oziroma z vsem kar so nabavili in pride-
lovali eni ob Svevskem morju, drugi ob Ja-
dranu.

Veneti. Heneti ali Vinidi so se v tolikem
številu razkropili in razmnožili po novih na-
selbinah, da so tvorili večino prebivalcev v
vseh krajih, ki — kakor ponekod — niso bili
neobljudeni.

Preje nego severni Ivaniti, so se potujčili
in poromanili južno naseljeni Ivaniti — ozi-
roma Veneti.

Vendar spominja in bo na vek spominjala
na slovansko pokoljenje pokrajina Venetka.
(Pozneje Benedka, Benečija ali kakor so jo
Rimljani imenovali po Venetih — Venetija.)

Nadaljevanje.

VZGOJITELJ.

ČEŠKI SPISAL S. Č. PREVELA OLGA.

»Hvala Bogu« je zašepetal sam zase vzgo-
jitelj, ko je, poklonivši se pred baronom, od-
hajal v svojo izbo. Čutil se je prezadovolj-
nega, da je bil končno prost in to cele tri
ure. Njegovi gojenci so prepuščeni guver-
nanti, baron in baronica se ne prikažeta iz
svojih sob za ves popoldan a mlada baronica
se itak ne zanima za njegovo delovanje.

Vzgojitelj odide v park in si tam izpreha-
jajoč se med cvetnimi gredicami nabira pi-
sane nageljčke pa vsled prejake vročine ne
vztraja dolgo niti med cvetjem in se kmalu
umakne v hladnico, na klopico, v senco ko-
šatih javorjev. To zatišje pod gostim dreves-
nim vejevjem, je bilo tem prijetnejše, ker je
do njega prodiral šepet vodnega pljuska nad
bližnjim ribnikom. Vsa krajina okoli njega,
ki se je bajno lesketala v solnčnem zlatu, se
je zdela, da počiva sanjavo v objemu letne
vročine.

Vzgojitelj je položil svoj slamnik preko
bližnjih vej, snel naočnike ter se nato zagle-
dal na svoj cvetlični šopek, ko da bi hotel
premotriti in prešteti vse barve na njem.
Toda mahoma je pogledal v stran in se za-
mislil. V duhu je preletel vso svojo prete-
klost, dobo tridesetih let. Skromno je bilo nje-
govo življenje. Okusil ni bil doslej mnogo
in skromen je bil tudi užitek, ki ga veda nudi
svojim čestilcem. Le slabo mu je veda povra-
čevala požrtvovalno udanost do nje. Nagu-
bančila mu je obraz in vtisnila v vso nje-
govo osebo neodoljivo neokretnost. To je
sam dobro čutil že od onega časa, ko je usto-
pil iz revne dijaške sobice v sijajni krog ple-
menitaškega življenja. Premikal se je po
gladkem podu kakor začetnik na drsališču a
pri tem mu ni ušel noben še tako skrit na-
smeh in norčljiv pogled rodbinskih ali tujih
gostov, ušel mu ni niti posmehljiv ton tega
ali onega plemiča, ki se je razgovarjal z dru-
ščino. In vzdihnil je: Zakaj ni usoda podelila
njemu sijajno ulogo plemenitaškega gizda-

lina? Trpka zavist mu je objemala srce, kajti
silno rad bi bil tudi on — kakor oni — gle-
dal samozvestno v svet ter se sukal svobod-
no in spretno po razkošnih sobanah in stregel
damam, zlasti takim, kakor je grajska hčerka,
baronica Vijola.

Kako ljubeznjiva dovojka! Oh! — Zaprl je
oči in pričaral njeno sliko predse, privabil v
duhu pred sebe njo, toli zapeljivo in krasno
in toli nežno, kolikor nedosegljivo. In ven-
dar je z vsem čarom napolnjeval njegovo
srce pogled njenih miložarečih oči. In čim-
dalje je sedel ko zamaknjen, tem določnejša
je postajala pred njim njena slika. Počival je
tu z zaprtimi očmi in z glavo naslonjeno ob
javorjevo deblo. V njegove prsi se je ugne-
zil blažilen občutek, ki ga ni ostavil še dolgo.
Ta občutek je bil le posledica varljive sanje,
sanje, ki mu je približala mladenko, sanje,
da se je ta lepi stvor nagnil k njemu, ga po-
ljubil, mu vzel šopek in pobegnil. Tedaj se
je on zdramil! —

Presladki sen! Zatisnil je zopet oči, da bi
se mu prikazen vnovič predstavila. Ali za-
man! Krasna sanja je bila res le gola sanja!
Čez nekoliko časa je ustal, da bi odšel v grad,
toda kje je neki njegov šopek? Išče vse okoli
sebe misleč, da mu je spečemu zdrhnil z dlani.
Zaman! Sedel je zopet in čudeč se sam sebi,
si zakril obraz z dlanjo. Morda je tudi o
šopku le sanjal. Vendar ne! Saj se dobro spo-
minja kako je tam med gredicami trgal na-
geljček za nageljčkom. Da, da! Imel ga je,
a ker ga sedaj nima več, je pač naravno, da
mu ga je nekdo odnesel. Kdo neki? Za tre-
notek mu je srce kakor obstalo in nato je
občutil, ko da se mu v glavi vrti... Ni mo-
goče, ne! In vendar, kje je torej njegov šo-
pek? — Pogledal je okoli sebe in glej, zdi se
n.u., da so v pesku pred njim utisi malih sto-
pinj takih, ki jih napravi dekličja nožica če
stopa po prstih. Oh! Je-li to bila ona? Vijo-
lica? Je-li res stala ona tako blizu njega, da

se je dotaknila njegovih rok? Tresel se je blaženosti ob sami misli. — Pa zakaj bi mu bila odnesla šopek? Iz šale? Ona ni imela navade norčevati se z nikomur. Jo je li morala hipoma prevzel tak nagajiv občutek, kateremu je pravtako prestopno v revno blagó zavito žensko srce, kakor ono izpod svile in zlata....

Iz tega premišljanja so ga zdramili koraki. Ozrl se je in zagledal pred seboj služabnika, ki mu je prišel povedat, da ga baron in baronica čakata s čajem. Krenil je tjakaj z drhtečim srcem. Ko je stopil na teraso, je prebledel. Iz temnih kodrov mlade baronice ga je pozdravljal njegov lastni šopek; poznal ga je natančno po sestavi pisanih nageljčkov.

Stala je torej Vijolica nedavno resnično pred njim, dotikala se ga z obleko, sklonila se k njemu, mu odvzela šopek v spomin in....

Božanski sen je bil torej resnica, oh, oh! — Pogledal je plaho v njen obraz, da bi se uveril, ali ne tiči v njem pritajen smeh. Toda obraz je bil resen in bled, ko navadno. Ne, o šali se ne more govoriti. In vendar njegov šopek je v njenih mehkih laseh. Hoče li mu prav očitno pokazati, da je bila ona predrznata tatica? Kako naj si drugače razlaga vso zadevo, kako.... Ona molči in se le malokdaj ozre neizrazito proti njemu.... Vendar šopek

nageljčkov tolmači zadostno in jasno tajno govorico.

Baron se je zagledal v svoje časopise; njegova soproga je vsled zobobola ostala v svoji spalnici. Vzgojitelj je imel potemtakem lepo priložnost opazovati mlado plemenitašico. Parkrat se je bil srečal njen pogled z njegovim in tedaj je zapazil naglo rdečico v njenem lici in nekako zadrego. Prijela se je pri tem za šopek v laseh, ga snela, pogledala, nato s svojimi nežnimi prstki popravljala cvetne lističe.

»Krasen šopek« je zašepetal.

»Krasen? Meni ni posebno všeč,« je odvrnila ona. »Kdo ve, kdo ga je sestavil« je smejaje dostavila.

O te ženske — si je mislil vzgojitelj — kako so poredne, kako rade nagajajo, dražijo, izzivajo.... Lahno se je nasmehnil.

»Težko zamorete uganiti, kdo mi je prinesel ta šopek!«

»Težko?« je povprašal poltiho ter pogledal baronico molče s prostim pogledom.

»O, ne uganete tega!« je vzkliknila čez nekaj časa baronica Vijola, gladeč pri tem rjavo glavo velike psice. »Prinesla mi ga je tate naša Dijana! Vedno mi kaj donese v gobčku!« »Ah!«

Ubogi vzgojitelj. —

GRACIJANOVA:

KORALČKI.

1. Volja je velmoči! Človek zamore storiti več nego sam misli in več nego bi mu kdo prisojal, samo če hoče!

2. Marsikdo naslika, napiše in izklesla v svoji domišljiji umotvor, a le malokdo poseduje znanost in sposobnost vtesati svoj proizvod tako, da odseva iz njega pristna umetnost.

3. Delo je vselej koristno! V zadovoljnosti navaja k obilnosti in imetju; v jezi, žalosti in razočaranju pa k samostojnosti, neodvisnosti in neustrašenosti.

4. Ako ni užaljena naša čast, prenašamo in odpuščamo lahko sleherno razžalitev!

5. Obžalovanja vreden je posamezen človek, ako propade; toda če propade narod je sramota!

6. Človeška duša ne potrebuje ne cepca, ne motike in ne orožja v podkrepitev svoje moči, ako odločno in

neomajno vztraja v zahtevah po oni pravici, ki jej pritiče po naravnem zakonu.

7. Svoj priimek pačijo ali nevedneži, petolizniki, narobe rodoljubi, človečki brez narodnega čuta, kavke brez rodbinskega ponosa, zakrknjeni trmoglavci, ali navrneži brez samoljubja, ki mislijo, da ne smejo dati v popravo krstnega lista, ki jim ga je pretvoril s tujim duhom prežet krstnik.

8. Očitna zavist provzroča čestokrat različne posledice v človeku, kateremu je namenjena. Včasih mu ubija dušo, včasih mu vzbuja le prezir; najčesče pa mu poraja kljubovalno moč, vsled katere izvrši lahko popolnejše in vplivnejše dejanje, nego mu je bilo spočetka v namenu.

9. Pusti v miru jezdeca, ko je že v sedlu, dokler se sam ne utruji, drugače požene konja napram nagajivcu!

M. Stp.:

NE KVARIMO JEZIKA!

V mlajših letih nas je bila cela kopa mladcev in mladenk iz mesta in okolice, ki smo prištevali k narodnjaštvu, narodni zavesti in rodoljubju tudi lepoto, čistost in pravilnost slovenskega jezika. Nekdo izmed nas je bil

izprožil nazor, ki smo ga po vsestranskem presojanju izpoznali za edino pravega in umestnega, da je namreč pravilna izreka našega jezika istočasno tudi vzgojevalno sredstvo, ki nam v navečji meri omogoči in utrdi

narodno zavednost pri našem ljudstvu. Zategadelj smo negovali najnatančnejše ono, kar nam utegne biti pripomoček v dosego plemenitega smotra ter smo se odločili izplačevati globico ob sleherni govorni napaki, globo, ki smo jo nato oddajali v narodne namene. In glejte! Nikaka baharija ni, ako opazim, da smo tem igrajočim načinom dosegli v jezikovnem pogledu brezdvomno več, nego smo se nadejali spočetka mi sami. Naša ozkoštevila skupina se je kmalu pretvorila v družino, v kateri se je ta ali oni navzel prej omenjene naloge le v zabavo, a ta družina se je zopet izpremenila v krepko družbo, dokler je po našem vzoru govorilo vse, kar je dospelo z nami v dotik. Vsakdo si je prizadeval, da govori lepo in blagoglasno, smatral je pač dolžnostim spoštovanja, da nam postreže z lepo govorico, ako ga mi sami nagovarjamo z lepo.

In tako je bilo, da so takrat pred 15 in 20 leti priprosta okoliška dekleta — to je, naše brhke mlekarice, krušarice in cvetličarke — govorile lepši jezik, nego ga uporablja danes mnogo mestnih in šolsko-izobraženih dam, dočim so se nam starejši ljudje opravičevali, češ, naj jim ne zamerimo, ako ne znajo tako spoštljivo in zaokroženo povedati, kakor mi. »Nič za to, temu se že privadite samiodsebe«, smo jih zavračali smejaje in uljudno, saj smo si bili v svesti, da smo dospeli že do znatnega uspeha, ako jim je mahoma tudi slovenščina bila zvonka in mila ter da se je pred drugorodci niso več sramovali, marveč svoj jezik odslej s prepričevalnostjo umeli braniti, ako se ga jim je kdo osmelil zasmehovati.

Prečestokrat smo morali namreč slišati od strani tujerodcev, kakor tudi iz pristnih slovenskih ust, da naš jezik neprijetno žali uho, da je neolikan, neuglajen, grd, neotesan in nesamosvoj. No, kadarkoli mi je to zatrjeval Nemec ali Italijan, sem si, seveda, prizadevala na vse kriplje, da ga po možnosti odvrnem od njegove trditve, češ, da je poslušal doslej bržkone le naše krajevno narečje. In postavljala sem mu v vzporedno opravičbo dejstvo, da niti nemški ali italijanski »dijalekt« ni blagoglasen in ljubeč. Toda nasprotovalec me je zavračal, da ne misli na narečje ali dijalekt — ki ga govori pri njih le priprosto ljudstvo in ki se mu omikanejši sloji skoro popolnoma izogibljejo, pač pa o govorici vobče, ki jo od neuke in neotesane branjeveke do gospoda izobraženca, upotreb-

ljamo mi Slovenci; vsi, da govorimo enolično nelep in enako neprijaznoslišan jezik. —

Ti očitki so me boleli tembolj, ker so tleli v mojem lastnem srcu; tleli in kipeli kakor zakipé in oživé, kadarkoli čujem okoli sebe kvariti in pačiti našo govorico. In resnica je! Grd je in grši ne more sploh biti naš jezik, kadar ga kdo govori brez vsake pravilnosti, brez vsake dostojnosti in s pomočjo tujk! Vendar, da je nelep in neprebavljiv, zakrivijo le dotični, ki mu ne prizanašajo s svojim pačenjem. Kako naj je vendar uglajena, prijetna in milodoneča naša siromašna slovenščina, ako nekaterniki brezobzirno umešavajo vanjo spačenke, spočete v nemških jaslih ali ki so se izvalile v italijanski zibeli? Kako naj je naš jezik doneč in prijeten, ako mu namesto krožnik pravimo pjat in talar, če namesto skledica rečemo šcedelca in šalca, namesto naramnice izgovarjamo tirake in huzentroger, namesto likalnik izrečemo biglajzn, namesto čevlji pravimo šulne in štivalet, namesto nogavice izgovarjamo štunfe in kucjete, namesto lestva izustimo lujtre in škaleta, namesto svinčnik rečemo blajbes in lapež, namesto žep rečemo garžat, namesto predpasnik izrečemo fjertač, namesto tečaj pravimo kankr, namesto zapah izgovarjamo rigel in krnjač, namesto končano pravimo fénjano in skunpljeno, namesto vzmetnica pravimo šušta in fedra, namesto miho pravimo žajfa, namesto stroj pravimo makina in mašina, namesto vlak izgovarjamo cuk itd. itd.

Kako naj je naš zametani jezik blagoglasen, ako celó šolskoizobraženci, posnemajoči vse možna narečja namrgodijo vse svoje ustne, da izrečejo kuaga namesto kaj, ako velijo pritsen in hdeläs namesto pridi sem, ako izrečejo načjen namesto nočem, če pravijo duäste namesto dosti, ako izustijo račjé namesto roke in ako neprenehoma rabijo neprebavljivi in nepristopni nemški ja namesto pravilnga da, kakor ga rabijo razen Čehov vsi ostali Slovani! —

Marsikateri pa se pregrešujejo napram čistosti naše materinščine s tem, da nadomeštujejo pristnoslovenske izraze s takozvanimi mednarodnicami ali internacijalkami celo v takih slučajih, kamor je docela nepotrebno! Kakšne posledice more imeti slično govorjenje? Zelo vplivne: slušalec — bodisi Slovan ali tujerodec — mora smatrati našo slovenščino pomanjkljivim, nepodjetnim, neopiljenim in siromašnim jezikom. In vendar! Zaruščino ki med vsemi slovanskimi jeziki ob-

sega najrazkošnejši besedni zaklad, ne stopa v ospredje po bogatosti besednega zaklada nikak drugi slovanski jezik, kakor baš naša mila slovenščina. Saj posedujemo skoro za vsako besedo, ako ne po tri, štiri, najmanj dva izraza! A navzlic temu rabijo nekateri trdovratno svoj princip namesto načelo, socialnost namesto družabnost, pravijo kancona namesto pesnitev, opozicija namesto odpor, protivlada in nasprotovalnost; izrekajo intelerancija namesto nestrpljivost, pravijo kronika namesto letopis in govorijo o zistematično organizirani infiltraciji namesto o sestavoslovno uravnani vrststitvi, pišejo o ediktu namesto o razglasu in izreku, govorijo o perspektivi namesto o pregledbi, razvidnosti, pravijo o invaziji namesto o navalu in vpadu itd. itd. A tak jezik, ki ga v zanemarjanju mešamo z nepotrebnimi tujkami in spakedrunkami, tak jezik ki ga izpostavljamo slušalcu v porogljivost in zasmeh, tak jezik pač ne more zadobiti na svojo tehtnico drugih uteži nego zaničljivost in prezir. Naše priprosto ljudstvo — kmečko, delavsko in rokodelsko — ko čita in začuje to mešano govorico, prihaja do enostavnega zaključka, da se lastnemu jeziku — ki je baje tako berašiskrpan s krdelcem tujk — polagoma odtujaže in izogiblje ter pokramlja rajše v sosednem jeziku. Mahoma se mu zdi lastni jezik besedoreven in ker kradljiv in izposodljiv tudi nepotreben tako, da dočim se mu neki jamejo izogibati, zopet drugi od njega kar odskočijo

Marsikdo izmed nas je mnenja, da je treba govoriti tako, kakor narod govori! — Brezdvomno! Tega naziranja, teh želja in sličnega stremljenja sem tudi jaz sama! Ali! Govoriti kakor narod govori se ne pravi besedičiti v zgolj krajevnem narečju, marveč v prvi vrsti rabiti vse domače izraze namesto tujk in izgovarjati besedo pravilno tako, da ohranja svoj smisel in pomen. Kakor moramo paziti na dostojnost svoje obleke, da ne izgubimo čisljanja od strani ljudi, enako pazimo, da ne izgubimo čistost in lepoto svojega jezika, kajti le ako bomo sami čislali in štovali svojo materinščino, jo bodo cenili tudi tujerodni poslušalci ter jo imeli v čisli naši lastni priprosti ljudje.

Ako hočemo govoriti kakor narod govori, tedaj naglašajmo besede pravilno in stavimo povdarek vselej na pomembno stran, to je na njen izvor in koren. Recimo tedaj učiteljica in ne učiteljca, recimo bratovščina in ne

bratovščina, recimo sóbarica in ne sobarica, recimo občina in ne občina itd.

Pravilno govoriti kakor narod govori se pravi, ne zamenjavati predmeta s predmetom, kakor storé premnogi, ki ponev zamenjujejo s kozico, svaka se stricem, nečaka z vnukom, taščo z mačeho, srp s krivcem, bunčico z zapenjačo, kavelj s klinom in žebljem, vsako jamo z luknjo, in razo z razpoko itd., itd.

Nemalo grčav besednjak v slovenskem govorjenju, ki odjemlje vse blagoglasje in zvočnost a provzroča krepak neukus in odurnost zlasti napram drugorodcu, tvori neoporečno izreka besedne končnice. Marsikateri so namreč prepričanja, da je besedna končnica na al, el, il, ol, ul nenaravna in zatorej nelepa. S temi, ki so tega mnenja, se ne bom pričakovala, saj navsezadnje deluje pri tem tudi moč ukusa! Vendar si usojam opazko, zakaj neki bi bilo pri Slovencih grdo in nenaravno kar je n. pr. pri Rusih — ki so nam jezikovno sorodni — naravnost lepo, nezmotljivo in uporabno. Rusi namreč izgovarjajo prav slišno besedno končnico n. pr. v izrazih vol in prišjol (prišel).

Toda ponavljam: prepuščala bi obliki ukusa, ko bi se zalajala na »ov« le končnica al, ol itd. toda s končnico izpreminjajo neki tudi ostale črke v besedi tako, da se zakadi izza ust prava spačenka. Kako naj je n. pr. milejši »bjuv« namesto bil, kako naj je blagoglasnejši »pajóv« namesto pojél? Ščim mi kdo more dokazati, da je zalši »jmu« namesto imel, da je prijetnejši »plivjuv« namesto plevel? Zakaj bi neki bilo lepše »zavuadu« namesto zavodil; in »pršov« namesto književnega prišel in »zaködu« namesto zakadil in »šov« namesto šel in »uzjuv« namesto vzel? In to naj bi posnemali, češ, tako tudi narod govori? Nikar! Pravilno slovenščino govoriti, ne znači besedičiti in razsipati med znanci, prijatelji in otroci narodove napake, ampak govoriti kakor narod govori se pravi, rabiti pravilno vse izraze, ki jih naš jezik poseduje in dajati govoru pravi povdarek in pravilno izreko in pristno narodno lastnino brez umešavanja tujk. Če bomo cenili in spoštovali svoj jezik, se ne bode videl le nam blagoglasen in krasen, nego tudi drugorodcem. Naš jezik je res že vsled množice soglasnikov trši in težji od neslovanskih, a to naj nam nikar ne bodi ne v poniževanje, ne v omalovaževanje, temveč naj nas bodri s hvaležnostjo, saj je baš ta njegova trdota —

s katero nas je udomačevala zavedna mamica — zrasla z nami v našo občo korist, da se vseh drugih mehkejših-izgovarjajočih tujih jezikov ravno mi Slovenci priučimo kar igraje.

Zato ne samo raz šolskega katedra, marveč tudi s prižnice in govorniškega odra uha: jaj le zvonka, lepa in pravilna govorica, kajti čim lepša bo beseda, tem lepše mesto bo našla v možganih, v srcih, v dušah!

Od vsepovsod, od kamorkoli uha: ja po: dučna ali pripovedovalna beseda in zlasti iz hrama umetnosti, kamor v svrhu zabave, razvedrila in užitka zajde osobito naša mladina, naš naraščaj, naša bodočnost, naj zavzveni

na poslušalčevo uho le kristalnočista in blaglasna govorica, nepopačena in po možnosti ravnotaka, kakor jo podaja dobra knjiga. Ne zabimo pač, da ravno v točni rabi našega jezika tiči znaten del našega narodnega ob: stoja in da se moramo potegovati i za tem, da ostane ona naš prijeten odmev vsem onim potomcem na teh tleh, ki jih ne pogoltne ne sovražni sopar, ne nasprotnikovo hudourje. Ne, ne prezirajmo, ne zaničujmo, ne pačimo svoje materinščine in če bi tudi nam bilo usojeno kedaj zapeti labudjo pesem, potem naj je ta naša pesnitev brezhibna, zvonka in angeljsko-bajna, kakor nam je bila materina popevka ob zibelki!

KRAŠEVKA:

TOŽBA.

Oh! Že mesec dni caruje
nad krajino zima kruta
Razen večnosveže „tuje“
vse objela smrt je ljuta.

In še moja sladka sreča
— topla kakor soj poletni —
je ugasnila, ko sveča,
ko bengal umetni!

Praznornrtvo je krog mene,
žalostna vsa moja duša — —
Ali kaj, če cvete, vene,
če je zunaj sneg in suša

saj če fant moj mehkolasi
bi prihajal, kakor lani — —
Blagri v srci — na terasi
vzkliči spet bi tulipani!

S. S.

Mož in — ženstvo.

Svetovna vojna je gospodarske in društvene razmere v Evropi zopet tako temeljito izpremenila, da so nastale nove potrebe in nove zahteve. Ne samo mogočni prevrat zadnjega stoletja, marveč i vojna sama na sebi, se je dotaknila v veliki meri tudi ženstva in morajo zlasti meščanke in tržanke slediti klicu novega časa in napredka. — V starih časih so ženske doma predle, tkale, pletle, šivale, barvale, delale sveče in milo — pridelalo se je sploh vse doma. Vsi so doma delali in zato tudi lahko doma živeli. Danes, v času strojev, brzjava, telefona, elektrike pa je postalo življenje povsem drugačno. Dekleta ne najdejo več v hiši dovolj opravka, stroji so jim odvzeli delo. Kar so svoj čas delale z rokami, mnogo tega napravijo sedaj hitreje in ceneje — tovarne. In tako so prišle ženske doma skoraj ob vse delo. Da je bilo v starih časih možno oskrbeti vso družino, so morale v gospodinjstvu delati mati, hčere in še razne sestre in tete. In pa življenje takrat pač ni bilo tako drago kot je dandanes. Sedaj opravi gospodinjske posle velike hiše gospodinja sama z eno ali dvema pomočnicama. Vse ostale ženske po navadno nimajo v hiši kaj dela in zato tudi ne — jela. Samo pri velikih

kmetijah lahko ostanejo dekleta doma, da pomagajo. Vse druge ženske — izvzete so samo bogatinke — pa je boj za obstanek prisilil, da so prestopile prag domače hiše ter jih je potisnil v nove delokroge. Dekleta morejo v mesto, v službe, v tovarne, trgovine in urade. Morejo postati pisarice, kontoristke, poštarice, učiteljice, lekarničarke, profesorice, doktorice. Ako hoče ženska dandanes živeti, mora služiti, mora v svet, v življenje.

Boj za obstanek je torej prisilil ženske, da so se ozrle po svetu in so si izkušale dobiti v njem samostojno ter neomajno stališče. Nikdar ne smemo pozabiti, da je to prvi in glavni vzrok ženske emancipacije. Nekateri nazadnjaki še dandanes z neko mučniško pozo zdihujejo: V vsako stvar se že vtikajo ženske ter nam odjedajo kruh! Žena naj ostane v hiši in naj skrbi za gospodinstvo in otroke! Vsako vtikanje ženske v javnost, v politiko kali družinsko življenje in slabo vpliva na društvene razmere!

No, priznati treba, da je sedaj v tem stoletju slišati takih ozkosrčnih in nesmiselnih opazk vedno manj ter jih bržčas čez sto let sploh ne bo nihče več izustil. Ne bo več dolgo tega, ko bo tudi med moškim in žen-

sko odločevala moč krepkejšega, namreč krepkejšega po duhu, po pridnosti, vztrajnosti in po zdravju. Nadarjene, energične, delavne in zdrave ženske si bodo priborile brez posebnih ovir ob strani moških visoka in ugledna mesta, kakor si jih pribore danes le oni sami. In kakor zaostajajo dandanes moški duševni in telesni slabiči ter se morajo zadovoljiti s trdim kruhom, tako bodo zaostali tudi ženski slabiči.

»Mi gremo naprej, mi strelci!« tole naj ve-

lja odslej prav tako za ženske, kakor za moške. Res bode boj zato morda še hujši, toda zakon narave je tak, da odloča — močnejši. Močne pa najdemo med moškimi in med ženskami. Mož naj je samo toliko pravičen, da pusti ženstvo delati povsod nezavidno; ali so ženske res za to, ali ne, to je že pokazalo izvršeno delo zlasti med vojno dobo. Prazne besede in trditve o ženski nezmožnosti že preveč dišijo po strahu pred ženstvom.

VZGOJITELJICA :

O DOBRI VZGOJI.

1. Ne ceni človeka po njegovem bogastvu in niti po njegovi obleki, ampak po njegovem govorjenju in vedenju!

2. Prvo opravilo — ko ustaneš iz postelje in se oblečeš — naj ti je umivanje! Ne pokaži se neumite niti pred člani lastne družine!

3. Kadar govoriš, rabi le dostojne izraze! Ne govori nikoli dvoumno in vedi, da ako si izustila besedo ali stavek z dvojnimi pomeni, se ti takoj pozna, ako si storila to vedoma ali nehote. Z dvoumnim izrazom, ki spominja na to ali cno nečistost, vzbujaš pri starejših osebah stud, pri sovrstnicah tiho zaničevanje, pri mlajših pchujšanje, pri resnih, olitanih moških prezir, pri napolizobraženih ali veternjakih pa pohotno predrznost! — Ako kdo drugi govori s teboj dvoumno, pokaži mu svoje neodobravanje s stroгим opominom ali rezkohladnim molkom!

4. Med obedom ne pripoveduj nikoli niti o nedolžnih živalih, ker s tem nudiš povoda, da razviješ razgovor o živalicah, ki ne spadajo v pripovedovanje dostojne družine, in katerih ne prenaša vsak... želodec.

5. Ako naletiš med jedjo na krožniku, kakoršnokoliš bdi »smet«, ne opozarjaj nanjo ne z besedo, ne s pogledi; niti je ne stavi na krožnikov rob in če ne moreš ali ne maraš nadaljevati z jedjo, pokrij jo z žlico ali vilicami tako, da ostane sosednim očem nevidna.

6. Ako si povabljen k obedu, ne zajmi nikoli prva, ampak šele potem, ko je storil dotični, ki te je povabil. Vedi pa, da pri posebni svečanosti, kamor je bila povabljen kaka dostojanstvena osebnost — mora čakati vsa družba, torej tudi gospodar ali gospodinja, da dotična oseba zajme prva.

7. Ne sramuj se, če je tvoja roka obilna: velika, široka ali koščena! Sramuj se le nečedne dlani in črnih nohtov.

8. V nikakem slučaju ne prekrižavaj nog nad koleni ne samo, ker je nespodobno, ampak ker je tudi neukusno in nelepo!

9. Kadar stojiš pred človekom, ki si mu dolžna spoštovanje, ali pred takim, ki te smatra dobro vzgojenim, ne naslanjaj se nikdar z vso telesno težo na en bok; še manj, da bi si boke podpirala z rokama.

10. Grdo in nespodobno je, vpričo drugih oseb rezati nohte, vrtati z mezincem v ušesu ter trebiti zobe. Če si prisiljena storiti to poslednje, tedaj zakrivaj si od-

prtino ust z levico. Če si primorana olajševati svoj nos, tedaj stori to tako, da stopiš ali se vsaj obrneš v stran!

11. Kadarkoli nekaj prežvekuješ in požiraš, ne govori in se ne smeji!

12. Med obedom drži vsaj prste svoje levice na mizi; pazi pri tem, da ne držiš v njej robca!

13. V obiskih ne sedi nikoli na rob naslanjača, nesamo ker to šibkoživčne ljudi razdraža, marveč ker se mehki sedeži s sličnim sedenjem pokvarjajo.

14. Povej sinu ali bratu naj v obisku nikoli ne polaga svojega klobuka na mizo, ampak ako ni v sobi obešal, naj ga drži v roki ali položi na kako stransko stolicco.

15. Ako prenočiš pri prijateljski družini, ki ima služkinjo, ne razgrinaj nikoli odej in rjuh — ko ustaneš iz postelje —, dočim ne zabi izliti nečedne umivalne vode sama v vedro. Predno izideš iz spalnice, ne pozabi odpreti okna!

16. Ako sediš v javnem vozu, odstopi vselej prostor stari osebi — moškemu ali ženski, naj je gosposka ali kmečka! — Odstopi tudi svoj prostor vedno, če stoji v tvoji bližini noseča žena, ali oseba, ki si jej dolžna hvalenost ali spoštovanje. Svojim moškim pa tudi povej, da jim ni potrebno stati na uslugo neznanih žensk, saj živimo v dobi enakopravnosti, ko trdimo, da ne potrebujemo moške pomoči in zaslombe!

17. Ne začni nikoli pomenka z osebo, ki je starejša ali uglednejša od tebe! Tudi glede »rokovanja« ravnaj enako! Sezi v dlan le, ko ti jo starejša ali uglednejša ženska ponudi! Prednost imaš glede tega le napram moškemu!

18. Ako hodiš po cesti vstric druge osebe, ostani na desni, ako je dotična moški ali mlajša od tebe ali tvoja služkinja, drugače bdi na levi strani! Kadar hodijo tri osebe skupaj, je v sredi vedno le najstarejša ali najuglednejša.

19. Kadarkoli odhajaš iz kakega javnega prostora, poslovi se najprvo od najsoslednejšega omizja in potem šele od ostalih, čeprav so ti najbližji manj prijateljski.

20. Ako stopaš v gledišču med zasedene vrste ali iz vrste, tedaj bdi obrnjen z obrazom proti sedečim osebami, čeprav so ti neznani.

21. Kadar govoriš z osebo, ne drži nikoli rok v žepih! Ako nosiš pozimi rokoogrejek in greš v obisk, naj je med govorom tvoja desnica prosta!

(Nadaljevanje).

DROBTINE

KNJIŽEVNOST.

Otroški oder. Nedavno je izšla v Ljubljani II. izdaja Otroškega odra, odnosno zbirka mladinskih igrice za otroške vrtce in ljudsko šolo! — Ni navade, da bi si pisatelji sami pisali kritiko o delu, ki jim izide. In niti jaz ne nameravam storiti tega ob II. izdaji »Otroškega odra«, vendar sem primorana h kritiki, ki jo je že izrekel ali jo še le napiše kdo o tej priliki, dodati v blagohotno uvaževanje par opomb.

Že v predgovoru samem povdarjam, da sem po možnosti upoštevala vsak tak nasvet, ki mi je bil izrečen z dobrohotnostjo pred leti, to je ob prvi izdaji. V istini pa mi je Učiteljska Tiskarna bržkone pomotoma prezrla ali izgubila popravke, ki sem jih poslala z novododanimi igricami. Ti popravki so se nanašali namreč na prizorčke, v katerih se vrši nepotrebno »dejansko moralizovanje«. Z ozirom na dve, v zbirki najzadnji glediški igrici — ki sta sestavljeni pod vplivom nemškega motiva — naj povem, da sem jih dovolila vnovič natisniti bržkone z istim prepričanjem, ki je gojijo mogoče režiserji naših slov. gledališč, ko uprizarjajo marsikaj, dasi diši po tujini, ako se jim le zdi primerno duhu časa in ukusu občinstva.

K zaključku pa gojim do vseh vprizoriteljev mojih igrice skromno prošnjo, da kadarkoli objavljajo na vsopredih ali v časopisih otroške prireditve, naj blagovole zabeležijo, da je igrice moja ali vzeta iz Otroškega Odra. Ne opozarjam jih na to z opominom, ki ga jim velevala že takt, niti ne iz malenkostno-občutnega častihleplja, pač pa le iz razloga, ker utegne to postopanje hasniti knjigi sami, kakor tudi vsem onim merodajnim činiteljem, ki so ob prireditvi navzoči in takoj vedo, kje si lahko dobavijo igrice, ako jim ugaja.

Letošnje igrice »Otroškega Odra«, ki razen novododanih, so mi jih anonymno vprizarjali v nekdanjem tržaškem Narodnem domu in po vsej okolici, so — kakor dokazuje že sam predgovor — namenjene v prvi vrsti za Jugoslavijo, oziroma za one štajerske, prekmurske in koroške kraje, ki so doslej ječale pod tujim gospodstvom. Toda tudi našemu zasedenemu ozemlju veljaj ista želja, isto stremljenje, ista prošnja: Razširjajte jih, učite jih — v pomoč vam bodo ob vzgajanju jugoslovenskih dušic, v zaslombo vam bodo ob klesanju narodne zavesti!

M. Stepančičeva.

RAZNO.

Žena — žurnalistka. V Zedinjenih državah severne Amerike, kjer je feminizem gotovo najbolj razvit, ima malodane vsaka država list, ki ga urejajo ženske. Najbolj razširjena je tudi v Evropi poznana »Women's Tribune«, ki jo ureja Klara Genrick-Kobi. Tednik za ženske izdaja Lucy Stone. Jako razvito je žensko časnikarstvo v Italiji. Znana pisateljica Matilde Serao izdaja in ureja velik list »Il Giorno«, ki ga čitajo po vsej Italiji. V uredništvu deluje mnogo moških, ki se nikakor ne sramujejo služiti pod vodstvom ženskega šefa. Jako spoštovana je tudi učena sotrudnica rimske »La Vita«, Ollan Lotti.

Tudi francoskih listov je mnogo, katerih sotrudnice so večinoma ženske. Na Nemškem deluje pri listih razmeroma malo žensk. Tembolj pa se širi krog zares dobrih in uglednih pisateljic. In pri nas? Že pot žurnalista je posuta s kamenjem, pot časnkarice pa bi bila trnjeva pot! — Imamo pa vendar skupino nadarjenih pisateljic, ki sestavljajo za razne liste svoje duševne proizvode v vezani ali nevezani obliki. Ravno zato se do vseh teh pisateljic tudi naša Jadranka obrača s prošnjo, da jo po možnosti podpirajo, zlasti ker je pognala v oni pokrajini, ki je duševne hrane najbolj potrebna in ki bi rada vsaj potom njih izvedela kaj o svojem krvnem sorodstvu onkraj Sneznika. In vsaka druga tudi, ki ni nikaka pisateljica a goji v sebi morda celo kolajno plemenitih misli in važnih vprašanj, naj priskoči na pomoč ob novi, jedva se vzdigajoči gradbi naše Jadranke. Vsaka ona pa, ki tega res ne utegne ali ne zmore, naj jo podpira s tem, da si Jadranka dobi zavetje v njeni sobici in pod streho vseh njenih prijateljic in soséd. Jadranka Vam bedi poučnica in kratkočasnica a vsakogar, ki bi si prizadeval omalovaževati naš ženski list kaznuje s prezirom, ko da vam omalovažujemo molitvenik... Z.

O čiščenju in drugo. Svilene bele bluze ali svilnate moške srajce ne postanejo rumenkaste, ako jih pred prvim opranjem najprvo temeljito okoplješ v mleku in hitro zatem v vodi.

2. Posode iz aluminija hranijo svojo svetlost, ako jih gladiš semintja z bombažasto tkaninico, ko si jih preje dobro oprala in obrisala.

3. Posnetki nojevih peres zadobé zopet svojo kodravost, ako jih držiš in premikaš nad soparo vrele vode; toda ta para mora izhajati le iz male odprtine iznad pokrite posode.

4. Oljnat in druge mastne madeže na tkaninah odpraviš z benzino ali amonijakom, ki ga seveda pomešaš v topli vodi, da ti ne razjé blaga.

Črnilne madeže odpravi z vrelim mlekom, vinske madeže pa s citronovo kislino.

Da se črnilni in vinski madeži ne raztegnejo ob čiščenju, okroži jih najprvo z malcem ali s kredom, ki popije mleko in kislino.

5. Vinske in vodne lise v steklenicah odpraviš s toplo vodo in jajčimi lupinami.

Ivanka.

O prežgodnjem staranju žene. Prežgodnje staranje igra pri ženski veliko večjo ulogo, kakor pri moškem, večkrat je zanjo to naravnost žaloigra. Toda tega nerazveseljivega igrokaza jo dovede v mnogih slučajih nevednost, nespamet, brezobzirnost. Življenska moč je sicer pri ženski povprečno večja nego pri moškem, toda če ločimo ženske po različnih poklicih, spoznamo takoj, da to povprečnost dosežemo le, ker večina žensk nima poklica in vrši svojo nalogo le v zakonu. Življenska doba delajočih in sicer težko zaposlenih žensk, je pa v povprečnosti manjša nego pri moških.

In res! Kdo ni še opazoval, kako stara izgleda ženska, ki vrši težka opravila? Kar začudimo se, ko izvemo o

njenih resničnih letih. Tukaj bi tičal prvi vzrok preranega staranja: težko delo! Pravilo, da vsako delo ni za vsakega, bi bilo tu na mestu. Žensko telo vobče ni ustvarjeno za težka dela. Kar chranjuje moža zdravega in krepkega — delo — vzdržuje nežni ženski organizem le do gotove meje.

K sreči pride le manjšina žensk v oni nesrečni položaj, da mora izvrševati težka opravila. Zato pa grozi ženi druga nevarnost, namreč preobremenjeno materinstvo, vzgoja otrok in gospodinjstvo; z vsem tem postane v resnici sužnja svojega doma. Obilen blagoslov na otrokih, ko sledi porod leto za letom, znatno zakrivi, da se žena prehitro stara. K temu povspeši popolna, da celo pretirana udanost matere do otroka — požrtvovalnost, ki sega celo do zanemarjanja lastnega telesa in duha — skrb za zdravje in prehrana otrok. Telesne izpremembe takim načinom nikakor ne morejo izostati. Spodnji del živca uvene, drob izide iz normalne lege, porodni organi bolehalo in so zelo občutljivi, pogostoma nastanejo kronična vnetja maternice itd. Žena z bolnimi organi pride ob svojo svežo zunanost, njena polt izgubi nežno rožnato barvo, postane uvela in nagubana.

Tu bodi še omenjeno, da žene nikakor ne stara morebitno dojenje, kakor utegne misliti marsikatera. Nasprotno se lahko prepričamo, kako sveža in cvetoča postane doječa mati. — **Miluška S.** (Nadaljevanje.)

GOSPODINJSTVO.

A. JEDILNI LIST.

NEDELJA:

- a) **Kosilo:** Zdrobovi cmečki na goveji juhi.
Govedina, krompir in hrenov sok.
Pečeno kurje stegence.
Sir in hruške.
Črna kava.
- b) **Večerja:** Telečja pečenka.
Zelena solata.
Sladčice (omelette).
Jabelko.

PONDELJEK:

- a) **Kosilo:** Krompirjeva prežganka z majarončkom.
špinača pokrita z jajcem.
Goveji zrezek in peveroni.
Orehi, datlji in pomaranča.
- a) **Večerja:** Mešano cvrtje (Srce, pljuča, jetra, obisti) suho skuhan riž.
Pesa v solati.
Sladčice. (Jabolčni štrukelj.)

TOREK:

- a) **Kosilo:** Goveja juha z rezanci.
Sladka repa in govedina.
Pljučna pečenka (ómbolc).
Zeleni radiček.
Sir in ananas ali grintave indij. smokve.
- b) **Večerja:** Riževka (rižoto) z morsk. školjkami (kaporoceljčki).

Kompot iz jabelk.
Sladčice (Drobno pecivo).

SREDA:

- a) **Kosilo:** Prežganka z jajcem.
Naravni zrezek in zelena solata.
Suhe smokve in datlji.
Črna kava.
- b) **Večerja:** Testenina z cdrezki gnjati ali prešičje trebušnine.
Različna mešana solata.
Kompot iz češpelj.

ČETRTEK:

- a) **Kosilo:** Goveja juha z rižem.
Sladko zelje z govedino.
Prešičja pečenka z repo kislo.
Sladčice (medena potičica).
Sir in hruške.
- b) **Večerja:** Krompirjevi cmečki s slivami in sladko zabelo.
Vohrovtina solata (Kávoló) in péčeni srčni zrezki.
Pečen kostanj.

PETEK:

- a) **Kosilo:** Postna grahova juha.
Ocvrti krompirjevi kípfelčki.
Šelinova solata.
Črna kava.
- b) **Večerja:** Kuhane, cvrte ali pečene ribe.
Solata mešana s kromp. ali fižolom.
Sladčice (Čokoladna torta).
Kompot iz hrušk.

SOBOTA:

- a) **Kosilo:** Ječmenovka s prešičjo ного.
Kislo zelje s klobaso.
Sladčice. (Drobno pecivo).
- b) **Večerja:** Goulaš s krompirjem.
Solata s trdim jajcem.
Jabolčni kompót.

Lotka.

UREDNIŠKA LISTNICA.

Ape: Hvala ti za navduševalne vrstice! Iz njih mi veje razum in razsodnost pa tudi pravo prijateljstvo do »Jadranske«. Ti pač umeš upoštevati, da po sami 1. številki ne moremo soditi vsega njenega nadaljnega poteka, kakor ne moremo po prvem sestanku soditi človeka z ozirom na njegovo notranjo vrednost v celoti. Seveda hočem delovati v nadi, da je gotovo večina alla ti in le pičel broj onih nestrpnih, ki trenutno pozabljajo, da i v drugih listih ni vsak sestavek za vsakega a da je gotovo za vsakega posameznika nekaj. Če bi tako ne bilo, ne bi mogel izhajati noben časopis. Ti, ki ti je, kakor meni, na srcu stremjenje: ohraniti v našem »ogroženem« žensstvu narodno zavest v prepričanju, da potom te sledi vse drugo samo od sebe, bodi prosim, vztrajna razširjevalka »Jadranske« po vsej zgornji okolici, zlasti ker si vsem občeznana in priljubljena. Tvoje — in pošlji še kaj — uporabim prihodnjic! —

Ida: »Odgovore na vprašanja,« prinese prih. štev.

Frida: Za »Jadranko« sem na razpolago vsak četrtek.

T. T.: Nisem uporabila, ker ni pisano le na eni strani!

LUIGI TERZO

priporoča svojo

krojačnico v Trstu, ulica Fonderia 4.

Ima v lastni zalogi domače in
tuje blago.

Antonija Mermolja Rieger

priporoča svoj

modni salon

Trst - ulica Commerciale 3. - Trst

Slovensko-italijanska Slovnica

spisala

MARICA STEPANČIČEVA (GREGORIČ)

Knjiga — primerna za slov. samouke in dijake
srednje šole — je na prodaj v Trstu pri lastniku
trrdke Pipan, ulica Commerciale 5 in v knjigar-
nah v Trstu, Gorici in Idriji. — Cena 5 Lir.

Otroški oder. II. izdanje.

Igrice za mladino otroških vrtcev in ljudske šole.

Sestavila **MARICA GREGORIČEVA.**

Knjigo ima v razprodaji „Učit. tiskarna“ v Ljubljani.

Učiteljem slovenščine na znanje!

Italijansko-slovenska slovnica za Italijane, spisala
MARICA GREGORIČEVA, je popolnoma pošla.

V pripravi je njeno drugo izdanje.

IVAN KERŽE

ima v lastni zalogi najraznovrstnejše

kuhinjske in druge hišne potrebsčine

iz aluminija, steklovine, lesa in emailirane prstí.

Trst, Trg sv. Ivana štev. 1.

ANDREJ VATOVEC

trgovina jestvin, delikates in kolonijaln. blaga
v ulici XXX. Ottobre št. 10

(nasproti Ljubljanski banki)

kupuje in prodaja raznovrstne kmetske pridelke ter
se priporoča cenj. bralkam Jadranske za obilen obisk.